

POSTANOWIENIE

13 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak

na posiedzeniu niejawnym 13 lipca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.
przeciwko M. R. i M. R.1
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 26 listopada 2021 r., I ACa 459/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(K.G.)

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca Bank S.A. w W. powołała się na występowanie w sprawie dwóch istotnych zagadnień prawnych. Pierwsze dotyczyło możliwości utrzymania w mocy umowy kredytu hipotecznego denominowanego do kursu waluty obcej w sytuacji, w której zawarta w umowie klauzula kursowa zostanie uznana za nieuczciwą, a jednocześnie wraz z umową kredytu jest zawierana z konsumentem umowa mająca wpływ na treść umowy kredytu i jej wykonanie w ten sposób, że konsument negocjuje kurs waluty, po jakim ma być wypłacony kredyt, a umowa kredytu umożliwia dokonywanie spłaty w walucie kredytu. Drugie zagadnienie odnosiło się do rozkładu ciężaru dowodu co do kwestii, że postanowienia umowne były indywidualnie uzgodnione w sytuacji, w której fakt ten wynika z pisemnego oświadczenia złożonego przez konsumenta.

Powołanie się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on precedensowy (nowy) charakter lub znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą; konieczne jest przy

tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

Mimo obszerności rozważań wniosku, jego bliższa analiza nie pozwalała uznać, by w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem wystąpiła twierdzona przyczyna kasacyjna.

Przedstawione we wniosku wątpliwości – w zestawieniu z ich uzasadnieniem i zarzutami skargi – odnosiły się do konsekwencji zawarcia w umowie kredytowej powiązanej z walutą obcą (frankiem szwajcarskim) postanowień umownych odsyłających do tabel kursowych banku przy przeliczeniu waluty obcej na złote polskie i odwrotnie. Problematykę tę należało uznać za pozbawioną waloru nowości, ponieważ była ona wielokrotnie podejmowana w judykaturze Sądu Najwyższego w odniesieniu do zbliżonych treści umów kredytowych.

W judykaturze tej wyjaśniono w szczególności, że określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę w umowie kredytu powiązanej z walutą obcą z odwołaniem do tabel kursowych ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów oznaczania kursu waluty obcej, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu. W konsekwencji postanowienia takie są niedopuszczalne jako kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a ich bezskuteczność – niezależnie od dalszych postanowień umowy, w tym wyrażających ryzyko walutowe – może prowadzić do upadku umowy w całości (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i z dnia 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3629/22 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo). Dotyczy to także umów kredytu denominowanego do franka szwajcarskiego, z których eliminacji ulega abuzywna klauzula przeliczeniowa, ponieważ utrzymanie tego rodzaju umowy w mocy przy

założeniu jej dalszego wykonywania w walucie obcej odpowiadałoby przekształceniu udzielonego kredytu w kredyt walutowy. To zaś zniekształcałoby wolę stron ukierunkowaną od początku na wypłatę kredytu w walucie krajowej; działanie takie w istocie odpowiadałoby uzupełnieniu umowy treścią niezgodną przez strony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2022 r., I CSK 2237/22 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo).

Niezależnie od powyższego, pierwsze z przedstawionych zagadnień miało kazuistyczny charakter i zostało oparte na założeniach, które odrywały się od wiążącej Sąd Najwyższy podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Sąd Apelacyjny wskazał bowiem, że w umowie kredytu pierwotnie nie przewidziano możliwości spłaty w walucie denominacji, a opcja ta pojawiła się dopiero na skutek zawarcia aneksu. Sąd ten stwierdził również, że akcentowana przez skarżącą umowa o współpracy na rynku finansowym nie obejmowała w ogóle ustalenia kursu wymiany przy spłacie kredytu, a ponadto wynikająca z niej propozycja sprowadzała się do zaproponowania przez bank kursu niższego o 2 grosze, co stanowiło zamknięcie „negocjacji”. Nie można było zatem uznać, jak sugerowała skarżąca, że stosowanie abuzywnej klauzuli przeliczeniowej było *in casu* wynikiem świadomej woli pozwanych polegającej na rezygnacji z alternatywnych, słusznych rozwiązań postawionych do dyspozycji przez bank.

W judykaturze wyjaśniono również, że przy ocenie, czy postanowienie umowne było indywidualnie uzgodnione, decydującego znaczenia nie mają formułkowe deklaracje konsumenta, lecz to, czy konsument wywarł rzeczywisty wpływ na jego treść. Deklaracje takie nie są również wystarczające do odwrócenia ciężaru dowodu, co wynika - *mutatis mutandis* - z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który podkreśla, że poszanowanie zasady skuteczności i realizacja celu leżącego u podstaw dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L 95, s. 29), polegającego na ochronie konsumenta przez przywrócenie równowagi między pozycją przedsiębiorcy a pozycją konsumenta, nie mogłyby zostać zapewnione, gdyby ciężar dowodu, iż klauzula umowna w rozumieniu art. 4 ust. 2 tej dyrektywy była jasna i zrozumiała, spoczywał

na konsumentach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i powołane tam orzecznictwo unijne).

Należało tym samym odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(K.G.)

[f.n]

